

Tummas Arabo, landsstýrismaður á landsstevnu javnaðarflokksins*Gott ískoyti at innflyta fisk at tilvirka***Trý virkir fara burturav at arbeiða innfluttan fisk***Í fjør innfluttu við millum 3 og 4.000 tons av fiski, men Tummas Arabo, landsstýrismaður roknar við, at nøgdirnar av innfluttum verða fyra ferðir so stórar í ár*

Viðvíkjandi fiskivinnu-virkjum sum heild er at siga, at tá vit gjørdur samgongusáttmálan avtalaðu vit at skerja fiskastovnar nakað fyri at lætta um trýstið á fiskastovnar, men vit avtalaðu ongan tíð, at talið av virkjum, sum skulu framleiða burturúr fiski, skuldu minnast. Hetta var við vilja. Men hetta ger so tað, at tá ov lítið er til av rávøru innanfyri okkara egnu kvotaskipanir, má rávøra skaffast aðrastaðni frá.

Í fjør innfluttu vit tilsamans eini 3—4.000 tons av fiski, og varð hetta eitt fitt ískoyti. Í ár er higartil komið sama tonsatal. Ein partur er kominn inn sum fiskur fiskur, sum vit hava keypt frá útlenskum trolarum. Hin partur er so frystur fiskur. Tann framleiðsla, sum fæst burtur úr hesum fiski, verður sostatt so kallað »duplutfryst produktir«, og hesi produktir mugu seljast uttanfyri EF fyri at vit kunnu gera tað í kapping við aðrar.

Hetta er heldur ikki sum at siga tað. Royndin í fjør gjørdi tað, at vit fingi ávísar erfaring í at viðgera henda fiskin, og ávísar feilir vórðu gjørdir, so grundarlagið fyri at økja um hesa framleiðslu er til staðar í ár. Tað hevur vist seg, at tað ber til at fáa eitt sindur burtur úr innfluttari, frystari rávøru, men tað hevur eisini vist seg, at skal man arbeiða við hesum tilfeingi, so mugu virkini burturav arbeiða við tí. Tað nyttar einki at blanda frystan og feskan fisk saman. Á Bacalao gera teir tað, at teir arbeiða frystan fisk um kvæðið og feskan um dagin.

Bankarnir eru nú í gongd við at umleggja ávís virkir til bert at arbeiða frystan fisk, og vit í landsstýrinum royna eisini at gera okkara ávirkan galdandi fyri at fáa nýkur virkir burturúr framleiðsluni av okkara kvotafiski. Eg rokni við, at innan árslok eru eini 3 virkir burt-

urav blivin frystfiskavirkir.

Hetta er ein góð gongd, og skal eg meta um tær nøgdir, sum verða innfluttar í ár at virka burturúr uttanfrá, vildi eg mett, at eini 15.000 tons komu, og verður hetta eitt fitt ískoyti til virksemd innan høvuðsidnaðin.

Nýggir marknaðir

Men her eru eisini trupulleikar. Tað er ikki bara at siga tað at finna nýggjar marknaðir alla somlu tíðina, og at útbyggja marknaðir. Tað tekur sína tíð, og vit eru inni á heilt nýggjum og púra ókendum økjum. Tann gamla mentalitetin um, at nú skulu vit tjena nógvar pengar skjótt, vit skulu hava stórar nøgdir ígjøgnum osfr., honum mugu vit sleppa. Vit eru noydd at fara inn í ein idnaðarmentalitet og erkenna, at

ein marknaður fyri eini 3—400 tons sum er eisini ein marknaður fyri okkum. Vit mugu halda uppat at tonkja í nógnum 1.000 tons sum osfr.

4 ár heldur enn 15

Men strukturbroytingarnar í fiskivinnuni eru ógvusligar, og eg trúgvi, at verða vit í Tinganesi í 3 ár afturat, haldi eg at eg kann lova, at fiskiðnaðurin á landi er púra kollveltur í mun til 1991, tá vit tóku við. Ein kollveltning, ið átti at brúkt eini 15 ár um, hon kemur kanska innanfyri 3—4 ár. Hetta má skapa brótingar í samfelagnum, men kósín, vit hava lagt, er røtt, hon skal haldast, og hon verður hildin. Tað sær kanska eitt sindur ógvusligt út í løtuni, at nógvar skip og virkir fara fallit. Hetta hevur sína forkláring í, at nógvar av okkara amboðum

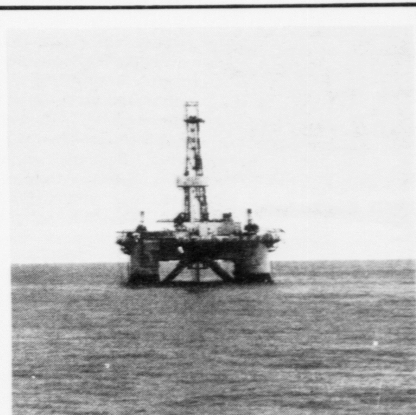
hava verið ríkin órationelt, virkini eru ov dýr, amboðini, sum vit arbeiða við, eru sum heild alt ov dýr í mun til hvat okkara kappingarneytar hava. Men alt fær ein enda, og tað fær hetta nokk eisini, og vit koma nokk at yvirleva, sjálvt um tað sær eitt sindur buldrasligt út í løtuni.

Men grundhugsjónin er at fáa primervinnuna upp á pláss. Aðrenn vit hava fingið tað í ordan, kann ein ikki lova nakran munandi bata í teimum sekunderu vinnunum, t.v.s. tænastuvinnunum og tí avleidda idnaðinum, sum hongur uppí fiskivinnuni.

Roynd at fáa avtalu við USA

Okkara handilsviðurskipti við útlond eru í stórum broytingum. Vit hava frá 1. januar eini sáttmála við EF, sum skuldi givið okkum ávísar fyrirminir. Har eru eisini ávísir byrjunartrupulleikar, men sáttmálin sær út til at virka rættiliga væl nú. So tey tingini mugu metast at vera komn upp á pláss, í hvussu so er fyri eina tíð. Samstundis hava vit samráðingar við EFTA-londini at fáa líkandi avtalur um betri handilssamband. Vit hava biðið uttanríkisráðið í Keypmannahavn kanna, um vit eisini kunnu fáa nakra avtalu við USA, sum ger tað lagaligari at handla tann vegin. Tað er av avgerandi týdningi eftir minum tykki, at USA-marknaðurin ikki viknar meira, men at hann heldur hin vegin styrknar, at vit fáa meiri framleiðslu yvir tann vegin. Tað er ein av teimum marknaðinum, sum ikki setir treytir fyri uppruna av tí fiski, vit framleiða burturúr.

Ein partur av fiskinum er kominn sum fiskur fiskur frá útlenskum trolarum. Mynd: Kalmar

Fleiri kundu farið í oljuvinnuna

Sum vera man nam Tummas Arabo eisini við móguleikarnar í oljuvinnuni.

Hann segði, at nógvar verður tosað um hesa vinnu, serliga upp undir valini. Møguliga verður framtíð í hesi vinnu fyri Føroyum, men tað verður upp á longri sigt. Tí er eisini vert at hjálpa føroyingum til útbúgvingar innan oljuvinnuna.

Tummas Arabo segði, at teir, sum higartil eru útbúnir, hava fingið útlond um arbeiði í Norðsjónum, men enn eru teir ikki mangir, sum higartil eru farnir at útbúgva seg. Tað harmaðist landsstýrismaðurin um. Ein orsök er helst, at arbeiðið í danska partinum er lagt soleiðis til rættis, at neyðugt er at búgva uttanlands. Landsstýrismaðurin segði, at roynt verður at fáa arbeiði í norska og enska partinum. Hann vónaði, at hetta fór at bera til, soleiðis at teir føroyingar, sum fara at arbeiða har, kunnu búgva í Føroyum.

Eins nógvir bankamenn sum fiskimenn

Ein onnur vinna, sum ein ikki hoyrir so nógvar um, men sum er við at taka seg upp, er útlenskt bankavirksemi, segði Tummas Arabo og helt, at hesum skuldi einki verið í vegin fyri.

Í Føroyum hava vit nærur eins nógvar bankamenn sum fiskimenn, og ein av banknum arbeiðir á altjóða støði og vann á hesum øki í fjør 17 milliúnir. Eitt gott ískoyti, segði landsstýrismaðurin.

Meira arbeiði til skipasmiðjurnar

Síðsta ár gjørdur vit nógvar fyri at skapa betur fyrirteytir fyri skipasmiðjuidnaðinum, og skipasmiðjurnar høvdu sáttmálar, sum tær samráddust um, men uttan mun til hvussu góðar fortreytir landsstýrið kundu útvega teimum, sá ikki út til at áhugin fyri at byggja skip í Føroyum er stórus, segi Tummas Arabo.

Hinvegin hevur virksema á landsins størstu skipasmiðju - á Skála - verið rættiliga stórt, og útlitini tykja eism rímliga góð, um samráðingarnar við Rusland um umbyggingar og umvælingar, koma upp á pláss, segði landsstýrismaðurin og legði aftrat, at trupulleikin er at fáa kontant gjald fyri arbeiði, men í hesum sambandið er landsstýrið uppi í at hjálpa til.

